

Sprawozdanie
z działalności Rady ds. Systemu Płatniczego w 2010 roku

1. Wprowadzenie

Rok 2010 był dwunastym pełnym rokiem działalności Rady ds. Systemu Płatniczego, organu opiniodawczo-doradczego przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego, utworzonej na podstawie *uchwały Nr 14/98 Zarządu NBP z dnia 10 czerwca 1998 r. w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego*.

Rada ds. Systemu Płatniczego uznała w 2000 r. za wskazane opracowywanie rocznych sprawozdań ze swojej działalności oraz rozpatrywanie i przyjmowanie ich na pierwszym posiedzeniu Rady w kolejnym roku, a następnie przedstawianie do zatwierdzenia Zarządowi Narodowego Banku Polskiego. Podobne sprawozdania za lata 1998-2009 były przyjęte przez Radę ds. Systemu Płatniczego i zatwierdzone przez Zarząd Narodowego Banku Polskiego.

2. Działalność Rady ds. Systemu Płatniczego w 2010 r.

2.1. Aspekty organizacyjne

Skład osobowy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2010 r. przedstawiono w załączniku nr 1.

W załączniku tym podano również nazwiska osób upoważnionych przez członków Rady na mocy *uchwały nr 44/2001 Zarządu Narodowego Banku Polskiego z dnia 13 lipca 2001 r. zmieniającej uchwałę w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego* do reprezentowania ich w pracach Rady w razie ich nieobecności.

Poza członkami Rady i osobami upoważnionymi w posiedzeniach uczestniczyli eksperci z instytucji reprezentowanych w Radzie, a także zaproszeni przedstawiciele innych instytucji, jeżeli ich obecność była uzasadniona tematyką posiedzenia.

Przewidywany zakres zagadnień rozpatrywanych przez Radę ds. Systemu Płatniczego został określony w *Rocznym planie pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2010 roku*, zwanym dalej

Planem (załącznik nr 2), który został opracowany na podstawie propozycji członków Rady i przyjęty na posiedzeniu Rady w dniu 29 marca 2010 r.

W 2010 roku Rada odbyła cztery posiedzenia. Miejscem wszystkich posiedzeń była siedziba Centrali NBP.

W pierwszym półroczu 2010 r. Rada odbyła dwa posiedzenia w dniach: 29 marca i 14 czerwca, realizując część *Planu*, dotyczącą tych posiedzeń, z wyjątkiem tematu *Płatności masowe w Polsce – wyniki ogólnopolskiego badania reprezentatywnego przeprowadzonego w 2009 r. i ich porównanie z wynikami analogicznego badania przeprowadzonego w 2006 r.*, przewidzianego w porządku czerwcowego posiedzenia Rady, przesuniętego z tego posiedzenia na posiedzenie we wrześniu 2010 r.

W drugim półroczu odbyły się dwa posiedzenia w dniach: 27 września oraz 17 grudnia. Na posiedzeniu wrześniowym omówiono tematy objęte *Planem*, z wyjątkiem *Polityki Narodowego Banku Polskiego w zakresie nadzoru nad systemem płatniczym*. Na wniosek DSP NBP temat ten został wycofany z porządku tego posiedzenia ze względu na brak uchwalenia ustawy o usługach płatniczych, której przepisy mogą rzutować na kształt przedmiotowej polityki. Na posiedzeniu w dniu 27 września Rada zajęła się dodatkowo tematem *Płatności masowe w Polsce – wyniki ogólnopolskiego badania reprezentatywnego przeprowadzonego w 2009 r. i ich porównanie z wynikami analogicznego badania przeprowadzonego w 2006 r.*, przesuniętym z posiedzenia czerwcowego. Tematy *Informacja nt. stanu realizacji projektu SE-2012* i *Wnioski z V Kongresu Gospodarki Elektronicznej* zostały, na wniosek na wniosek Przewodniczącego Rady, przeniesione z kategorii dyskusyjnej (A) do kategorii informacyjnej (B).

Na posiedzeniu w grudniu 2010 r. omówiono wszystkie tematy objęte *Planem* oraz dodatkowo, na wniosek NBP, *Raport z badania barier dotyczących korzystania z obrotu bezgotówkowego*.

W roku sprawozdawczym Rada zajęła się 31 tematami merytorycznymi.

Wszystkim posiedzeniom Rady przewodniczył p. Piotr Wiesiołek, Przewodniczący Rady, Wiceprezes NBP – Pierwszy Zastępca Prezesa NBP.

Po każdym posiedzeniu wydawano komunikat prasowy, który następnie był przekazywany środkom masowego przekazu oraz publikowany na stronie internetowej NBP.

2.2. Aspekty merytoryczne

W roku sprawozdawczym prace Rady grupowały się w następujących obszarach tematycznych:

- zagadnienia związane z dostosowaniem polskiego systemu płatniczego do wymagań stawianych systemom płatniczym krajów członkowskich Unii Europejskiej, obejmujące następujące tematy:
w kategorii A:

- Rewizja Krajowego Planu Implementacji i Migracji SEPA,
- Informacja o stanie prac nad utworzeniem partnerów centralnych dla rynku papierów wartościowych i dla rynku pieniężnego w Polsce,
- Porównanie wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami innych krajów UE.
- Implementacja Dyrektywy PSD z punktu widzenia środowiska bankowego,

w kategorii B:

- Informacja nt. stanu realizacji projektu SE-2012,
- Sprawozdanie z wdrażania SEPA w Polsce,
- Włączenie systemu EuroELIXIR do wymiany płatności w ramach Stowarzyszenia Europejskich Izb Rozliczeniowych EACHA,

- zagadnienia systemowe związane z usprawnieniem obrotu płatniczego, w tym:

w kategorii A:

- Stan prac nad *Programem rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2010-2013*,
- Wyniki badania nt. postaw społeczeństwa polskiego wobec obrotu bezgotówkowego,
- Informacja nt. prac rozwojowych w zakresie systemu SORBNET,
- Karty płatnicze. Analiza stanu i wnioski dotyczące rozwoju rynku,
- Analiza wykorzystywania bezgotówkowych instrumentów płatniczych w samoobsługowych urządzeniach w Polsce,
- Płatności masowe w Polsce – wyniki ogólnopolskiego badania reprezentatywnego przeprowadzonego w 2009 r. i ich porównanie z wynikami analogicznego badania przeprowadzonego w 2006 r.,
- Elektroniczna faktura,
- Identyfikacja i uwierzytelnianie w obrocie bezgotówkowym,
- Raport z badania barier dotyczących korzystania z obrotu bezgotówkowego.

Ponadto Rada opiniowała *Ocenę funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2009 r.* i *Ocenę funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2010 r.*

w kategorii B:

- Porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (czerwiec-grudzień 2009 r.),
- Porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (grudzień 2009 r. – czerwiec 2010 r.),

- Porównanie wysokości opłat za przelewy transgraniczne w euro w polskich bankach (luty 2009 r. – luty 2010 r.),
- Wnioski z V Kongresu Gospodarki Elektronicznej,
- Sprawozdanie z działań Koalicji na rzecz Obrotu Bezgotówkowego i Mikropłatności,
- Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w IV kwartale 2009 r.,
- Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w I kwartale 2010 r.,
- Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w II kwartale 2010 r.,
- Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w III kwartale 2010 r.,
- Informacja o kartach płatniczych – IV kwartał 2009 r.,
- Informacja o kartach płatniczych – I kwartał 2010 r.,
- Informacja o kartach płatniczych – II kwartał 2010 r.,
- Informacja o kartach płatniczych – III kwartał 2010 r.

Poniżej przedstawiono krótkie omówienie tematów należących do kategorii A, prezentowanych podczas posiedzeń Rady, oraz postanowień Rady wynikających z rozpatrywania poszczególnych tematów według podanej powyżej klasyfikacji.

2.2.1. Zagadnienia związane z dostosowaniem polskiego systemu płatniczego do wymagań stawianych systemom płatniczym krajów członkowskich Unii Europejskiej

Rewizja Krajowego Planu Implementacji i Migracji SEPA

Materiał na powyższy temat przedstawił Związek Banków Polskich (ZBP). Poinformowano, że potrzeba nowelizacji *Krajowego Planu Implementacji i Migracji SEPA*, zwanego dalej *Planem SEPA*, wynika z dwóch dokumentów: ustawy o usługach płatniczych oraz rozporządzenia w sprawie płatności transgranicznych (924/2009). Ponadto, *Plan SEPA* wymagał zmian ze względu na duże zainteresowanie całego programu SEPA w Europie kwestią bankowości mobilnych i elektronicznych płatności. Zaakcentowano aktywny udział polskich banków w programie SEPA i coraz większe zrozumienie dla działań podjętych wcześniej w przedmiotowej dziedzinie. Zaapelowano do przedstawiciela Ministerstwa Finansów o wyznaczenie koordynatora, który wspierający Krajowego Koordynatora SEPA w kontekście implementacji i migracji SEPA w aspekcie

komunikacji z administracją rządową. Zaznaczono, że włączenie się administracji rządowej w projekt SEPA jest zgodne z sugestiami Europejskiego Banku Centralnego i Komisji Europejskiej. Poinformowano, że znowelizowany *Plan SEPA* jest już zatwierdzony przez Zarząd ZBP i prawdopodobnie zostanie przyjęty przez Walne Zgromadzenie ZBP w dniu 22 kwietnia 2010 r.

W dyskusji podkreślono, że znowelizowany *Plan SEPA* jest uzgodniony w środowisku bankowym, w tym również z NBP. Wyrażono pogląd, że od SEPA nie ma odwrotu ze względu na ogrom środków zaangażowanych przez sektor europejski w urzeczywistnienie SEPA. Odnotowano, iż coraz więcej polskich banków oferuje klientom standard SEPA, zwłaszcza *SEPA Credit Transfer* (SCT), i podkreślono rolę NBP jako pośrednika w przesyłaniu SCT. Za bardzo pożądaną uznano sytuację, w której wszystkie polskie banki oferujące swoim klientom rozliczenia w EURO będą je oferowały w standardach SEPA.

Rada zaakceptowała przedstawione przez Związek Banków Polskich propozycje zmian do Krajowego Planu Implementacji i Migracji SEPA i udzieliła poparcia rekomendacji Krajowego Koordynatora SEPA w sprawie kontynuowania prac zmierzających do urzeczywistnienia SEPA, zgodnie z kierunkami wytyczonymi w nowym Krajowym Planie Implementacji i Migracji SEPA.

Informacja o stanie prac nad utworzeniem partnerów centralnych dla rynku papierów wartościowych i dla rynku pieniężnego w Polsce

Informację na powyższy temat zaprezentowali przedstawiciele KDPW S.A. w części dotyczącej prac prowadzonych w przedmiotowej dziedzinie przez KDPW S.A. oraz przedstawiciel ZBP w części odnoszącej się do prac prowadzonych przez ZBP.

Poinformowano o przyjęciu przez KDPW S.A. w 2009 r. strategii Krajowego Depozytu na lata 2010-2013. Przedstawiono główne cele strategiczne KDPW S.A., do których zaliczono wprowadzenie nowego modelu biznesowego KDPW S.A. Poinformowano, że w ramach tego celu przewiduje się wydzielenie z KDPW S.A. izby rozliczeniowej typu *Central Counterparty* (CCP) dla rynków: regulowanego, OTC i towarowego. Uruchomienie działalności CCP planuje się na I kwartał 2011 r. Pierwszy krok w kierunku wydzielenia CCP dla rynku regulowanego polegał na powołaniu, z dniem 31 maja 2010 r., gwaranta rozliczeń w formie odrębnej spółki o nazwie KDPW_Clearpool S.A., w pełni zależnej od KDPW S.A. Dalsze plany obejmują zwiększenie kapitału spółki, wydzielenie z KDPW S.A. części rozliczeniowej i przekształcenie spółki w izbę rozliczeniową typu CCP. Poinformowano, że kroki zmierzające do utworzenia CCP dla rynku regulowanego są pozytywnie oceniane przez zewnętrzne agencje ratingowe. Wyrażono przekonanie, że w wyniku realizacji przedmiotowego przedsięwzięcia nastąpi zmniejszenie ryzyka na polskim rynku kapitałowym, a wprowadzone udoskonalenia spowodują podniesienie poziomu dotychczas świadczonych usług.

Poinformowano o zawartości merytorycznej dokumentu *Regulation on OTC derivatives, central counterparties and trade repositories* (znanego również pod nazwą *European Market Infrastructure Regulation – EMIR*), opublikowanego w dniu 15 września 2010 r. przez Komisję Europejską. Wyjaśniono, że wpisanie projektu utworzenia CCP dla rynku OTC do strategii KDPW S.A. na lata 2010-2013 nastąpiło na zapotrzebowanie banków na tego typu usługi i miało na celu przygotowanie Krajowego Depozytu do świadczenia usług na rynku derywatów OTC od początku przewidywanego okresu obowiązywania ww. regulacji, tj. od 2012 r. Poinformowano, że projekt będzie realizowany w oparciu o wiedzę, doświadczenie i szeroko pojęte zasoby technologiczno-operacyjne KDPW S.A. W jego realizacji szczególne znaczenie będą miały kwestie wymagające konsultacji z bankami, tj. m. in. określenie standardów instrumentów przeznaczonych do rozliczania w budowanym CCP, w tym określenie modelu wyceny. Wspomniano, że KDPW S.A. przewiduje poniesienie własnych nakładów na budowę rozwiązań dla rynku towarowego. Poinformowano o powołaniu Giełdowej Izby Rozrachunkowej (GIR), która w najbliższym czasie powinna rozpocząć obsługiwanie tego rynku, na razie w ramach Izby Rozliczeniowej funkcjonującej w strukturach KDPW S.A. Dzięki uruchomieniu działalności rozliczeniowej dla rynku towarowego KDPW S. A. będzie na tym rynku główną izbą, a rozliczenia transakcji na nim zawieranych pozostaną w ten sposób w sferze *core businessu* Krajowego Depozytu.

Przedstawiono następujący harmonogram projektu uruchomienia izby rozliczeniowej CCP dla rynku regulowanego:

- utworzenie KDPW_Clearpool S.A. i wdrożenie koncepcji pozwalającej gwarantować rozliczenia nie tylko środkami uczestników, ale również środkami własnymi KDPW S.A. – zrealizowane w 2010 r.,
- uruchomienie izby rozliczeniowej CCP jako odrębnego podmiotu, wyposażonego w szczególności w nowy system zarządzania ryzykiem - przełom marca i kwietnia 2011 r.,
- wprowadzenie nettingu do funkcjonalności izby rozliczeniowej CCP - pod koniec 2011 r.

Omówiono główne zalety izby rozliczeniowej CCP dla rynku regulowanego.

Poinformowano o zamiarze wprowadzenia nowych, uproszczonych typów uczestnictwa, omówiono prawne mechanizmy generowania zobowiązań związanych z działalnością CCP i wskazano te spośród nich, zgodnie z którymi będzie działało CCP tworzone przez KDPW S.A. Nawiązano do nowego systemu zarządzania ryzykiem i omówiono główne elementy systemu gwarantowania rozliczeń.

Poinformowano, że wprowadzony w maju 2010 r. nowy system uruchomienia zabezpieczeń w przypadku *defaultu* uczestnika rozliczającego zostanie utrzymany również przy izbie rozliczeniowej CCP. Przypomniano fazy działania tego systemu.

Przedstawiono planowane działania odnoszące się do rozwoju systemu zarządzania ryzykiem.

Następnie omówiono krótko zamierzenia KDPW S.A. dotyczące rozszerzenia funkcjonalności CCP o rozliczenia derywatów z rynku OTC. Przedstawiono krajowe i międzynarodowe otoczenie przedmiotowego projektu. Do tych drugich zaliczono działania regulatorów rynku w Europie i USA oraz projekt *EMIR*, regulujący szczegółowo kwestie związane z rozliczeniami rynku kapitałowego i rynku OTC derywatów. Zaznaczono, że KDPW S.A. spełnia albo może spełniać w swoich rozwiązaniach większość zaleceń *EMIR* w zależności od rozwiązań prawnych w prawie krajowym. Poinformowano o tym, że KDPW S.A. jest członkiem Stowarzyszenia Europejskich Izb Rozliczeniowych CCP (*European Association of CCP Clearing Houses – EACH*) i współpracuje z jego członkami, zwłaszcza z LCH.Clearnet oraz z Chicago Mercantile Exchange (CME).

Przedstawiono schemat planowanych rozliczeń. Podkreślono centralną rolę CCP KDPW w procesie *matchingu* transakcji oraz w procesie gwarantowania rozliczeń i rozrachunku. Poinformowano, że rozrachunek pieniężny w złotych będzie przeprowadzany w pieniądzu banku centralnego, zaś w innych walutach w pieniądzu banku komercyjnego. Poinformowano, że planuje się obsłużenie wszystkich instrumentów będących przedmiotem handlu na polskim rynku, z uwzględnieniem zapotrzebowania, możliwości i kosztów.

Omówiono system zarządzania ryzykiem.

Przedstawiono następujący harmonogram realizacji projektu utworzenia CCP dla rynku OTC derywatów:

- opracowanie koncepcji i wymagań techniczno-organizacyjnych, dokonanie wyboru rozwiązań, stworzenie rozwiązań technicznych i zintegrowanie ich z rozwiązaniami stosowanymi obecnie w KDPW S.A., wprowadzenie zmian w regulacjach KDPW S.A. – do stycznia 2012 r.,
- podpisanie umów z uczestnikami CCP – luty 2012 r.,
- uruchomienie CCP dla rynku OTC derywatów (po uprzednim przeprowadzeniu testów) – marzec 2012 r.

Przedstawiciel ZBP omówił przesłanki podjęcia przez ZBP przed kilkoma laty prac nad przedmiotowym zagadnieniem.

Poinformowano, że pomysł utworzenia CCP dla rynku OTC derywatów pochodzi z 2008 r., tj. z czasu, gdy upadek banku Lehman Brothers i jego reperkusje na rynkach finansowych zmusiły wiele osób na rynku OTC do poszukiwania rozwiązań systemowych, które miałyby zapobiec powstaniu tego typu sytuacji w przyszłości. Poinformowano, że powstała wówczas w Polsce koncepcja zintegrowanego systemu zabezpieczeń transakcji OTC (opartego na modelu CCP), którego wprowadzenie w życie miałyby na celu przede wszystkim redukcję ryzyka systemowego, zmniejszenie ryzyka kredytowego i operacyjnego i pozwoliłyby osiągnąć szereg innych celów, związanych z różnymi aspektami funkcjonowania przedmiotowego rynku. Wspomniano o tym, że dyskusje toczące się od 2009 r. wśród regulatorów w USA i UE koncentrują się na zwiększeniu

bezpieczeństwa rynków instrumentów pochodnych OTC. Nawiązano do projektu rozporządzenia *EMIR*, wymieniono niektóre wymagania zawarte w tym projekcie. Jednym z nich jest zapewnienie dostępu izb rozliczeniowych do płynności banku centralnego lub finansowania z banku komercyjnego. Powyższe wymagania miałyby wejść w życie do końca 2012 r. Poinformowano, że w wyniku odpowiednich konsultacji z bankami, przeprowadzonych przez ZBP w 2009 r., uruchomiono projekt o nazwie Zintegrowany System Zarządzania (ZSZ), w którym uczestniczyło 38 polskich banków. Wykorzystując wyniki konsultacji z instytucjami funkcjonującymi na tym rynku, w tym również międzynarodowymi, opracowano studium wykonalności i plan finansowy projektu ZSZ, który został przyjęty przez Komitet Organizacyjny Projektu, działający pod auspicjami ZBP. Określono kryteria wyboru potencjalnej struktury własnościowej podmiotu, któremu poświęcony jest projekt. Poinformowano, że na spotkaniach w ZBP toczy się dyskusja na temat przyszłości projektu. Odnotowano w niej pojedyncze głosy sugerujące celowość rozważenia zasadności skorzystania z usług dostarczanych przez odpowiednie instytucje zagraniczne. Uczestnictwo NBP w projekcie uznano za kluczowe dla środowiska i projektu. Poinformowano o tym, że obecnie ZBP oczekuje na wyniki prowadzonej w NBP analizy dokumentacji, która powstała w ramach projektu i została przekazana do NBP. Ponadto planuje się przeprowadzenie konsultacji ze wszystkimi regulatorami, w szczególności z NBP, z KNF i z Ministerstwem Finansów. W następnym kroku, na podstawie wyników dyskusji z potencjalnymi właścicielami przedmiotowej spółki, przewiduje się przedstawienie strategicznych opcji rozwiązania. W efekcie izba rozliczeniowa powinna powstać na początku 2011 r.

W dyskusji Przewodniczący Rady wyjaśnił, że zajęcie się przez Radę przedmiotową tematyką miało na celu zastanowienie się nad sposobem systemowego wprowadzenia projektu w życie tak, aby osiągnąć określony poziom efektywności jego funkcjonowania.

Wyrażono pogląd, że zaprezentowane projekty są różne, bowiem jeden z nich dotyczy CCP dla rynku papierów wartościowych, zaś drugi – CCP dla rynku OTC instrumentów pochodnych rynku pieniężnego, i optowano za realizacją obu projektów. Na obecnym etapie należy dokonać wyboru między ich realizowaniem w kraju a skorzystaniem z rozwiązań oferowanych bądź tworzonych na rynkach międzynarodowych. Poinformowano, że zgodnie z opinią ekspertów bankowych przedmiotowe przedsięwzięcie należałoby realizować na rynku polskim. Na tle problemu związanego z ewentualnym kumulowaniem w jednym podmiocie ryzyka z dwóch różnych obszarów rynku poinformowano, że ZBP nie zajmował się szczegółowo kwestią formuły, w jakiej należałoby realizować to przedsięwzięcie. ZBP podejmie decyzję w tej sprawie po uzyskaniu opinii NBP, Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego i Ministerstwa Finansów. Wyjaśniono, że KDPW S.A. nie zamierza kumulować funduszy rozliczeniowych dotyczących różnych rynków w ramach CCP. Równocześnie zaakcentowano fakt, że CCP dla rynku kapitałowego i rynku OTC często łączą

się w celu uzyskania synergii w zakresie kosztów oraz *know-how*. Poruszono kwestie związane z finansowaniem projektu i ekonomiczną efektywnością jego funkcjonowania.

Pan P. Wiesiołek poinformował o tym, że NBP nie zamierza ingerować w organizację i funkcjonowanie przedmiotowego obszaru, choć jest on związany ze sferą działalności NBP, dlatego bank centralny analizuje obie propozycje, które jednak nie powinny być względem siebie konkurencyjne. Oznacza to, że należy dążyć do stworzenia jednego rozwiązania, optymalnego dla polskiego rynku.

Pan A. Tochmański przedstawił wstępną opinię NBP na temat proponowanych rozwiązań. Poinformował m. in., że NBP opowiada się za utworzeniem CCP jako podmiotu krajowego, objętego nadzorem przez właściwe polskie władze, w celu stabilizowania rynku finansowego w Polsce i zapewnienia możliwości monitorowania polskiego rynku. Za element krytyczny optymalnego modelu CCP uznał on potencjał, pozwalający na możliwość rozliczania całości tego rynku lub jego przeważającej większości. W dalszej części swojego wystąpienia p. A. Tochmański poinformował o tym, że NBP nie poprze realizacji dwóch oddzielnych projektów, realizowanych w warunkach konkurencji, może natomiast poprzeć projekt stanowiący wynik współpracy i łączący atuty obu projektów. Efektem projektu powinien być CCP utworzony wg najlepszej wiedzy i zasad sztuki. Kwestię wypracowania zakresu i form współpracy p. A. Tochmański pozostawił otwartą, deklarując jednocześnie ewentualną pomoc NBP w tym zakresie. Ponadto p. A. Tochmański wymienił następujące elementy, które, zdaniem NBP, mogłyby znaleźć się w optymalnym modelu, a których nie ma w żadnym z prezentowanych projektów:

- przyjmowanie papierów wartościowych jako zabezpieczeń,
- kwestia zarządzania zabezpieczeniami,
- możliwość obsługi *three party repo*.

Za wartość dodaną, którą NBP mógłby wnieść do optymalnego projektu, uznał on możliwość rozwiązania problemu rozliczeń walutowych w obszarze walut innych niż euro poprzez uczestnictwo NBP w systemie rozliczeń wielowalutowych CLS (*Continuous Linked Settlement*) i wprowadzenie polskiej waluty do tego systemu. Pan A. Tochmański zapowiedział kontynuowanie przez NBP analiz dotyczących przedmiotowych projektów i uznał za celowe powrót do tej tematyki na posiedzeniu Rady albo w kontaktach bilateralnych lub trójstronnych.

Rada zapoznała się z informacjami Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych S.A. i Związku Banków Polskich na temat stanu prac nad utworzeniem partnerów centralnych (CCP) dla rynku papierów wartościowych i dla rynku pieniężnego w Polsce.

Porównanie wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami innych krajów UE

Materiał na powyższy temat Departament Systemu Płatniczego NBP (DSP NBP) przedstawiał Radzie cyklicznie, w terminach zależnych od publikowania kolejnych edycji *Blue Book'a*, począwszy od roku 2004.

W przedmiotowym opracowaniu wykorzystano dane statystyczne, zaczerpnięte z edycji *Blue Book'a*, odnoszące się do stanu na koniec 2009 r. Przedmiotem analizy były wskaźniki najlepiej, zdaniem DSP NBP, charakteryzujące kwestie związane z obrotem bezgotówkowym. Omówiono następujące wskaźniki, odnoszące się do usług świadczonych przez banki na rzecz klientów i pozycji Polski wśród krajów UE pod względem każdego z nich:

- liczbę podmiotów oferujących usługi płatnicze na 1 mln mieszkańców,
- liczbę rachunków bankowych na jednego mieszkańca,
- liczbę bankomatów na 1 mln mieszkańców,
- liczbę urządzeń akceptujących elektroniczne instrumenty płatnicze (terminali POS oraz imprinterów) na 1 mln mieszkańców,
- liczbę wydanych kart płatniczych na 1 mieszkańca,
- liczbę transakcji kartami płatniczymi na 1 mieszkańca,
- liczbę zrealizowanych poleceń przelewu na 1 mieszkańca,
- liczbę zrealizowanych poleceń zapłaty na 1 mieszkańca,
- relacje między PKB *per capita* a liczbą transakcji dokonywanych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych,
- liczbę transakcji dokonywanych przy użyciu instrumentów płatniczych w stosunku do PKB,
- udział pieniądza gotówkowego w agregacie M1.

Stwierdzono, że pod względem wielu wskaźników Polska w dalszym ciągu plasuje się na ostatnich miejscach, co świadczy o niezadowalającej pozycji polskiego systemu płatniczego wśród systemów płatniczych krajów UE pod względem wybranych wskaźników, charakteryzujących poziom rozwoju obrotu bezgotówkowego. Z satysfakcją odnotowano fakt, że w 2010 r. udział transakcji bezgotówkowych w liczbie wszystkich transakcji kartowych przekroczył w Polsce 50% i wykazuje tendencję wzrostową.

W dyskusji poinformowano, iż bardzo dynamicznie rozwija się w Polsce bankowość internetowa. W III kwartale 2010 r. było ponad 10 mln aktywnych (tj. przeprowadzających co najmniej 4 transakcje miesięcznie) klientów bankowości internetowej. Wyrażono pogląd, że znaczącą poprawę pozycji Polski na tle innych krajów UE powinna przynieść realizacja *Programu rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2010-2013*.

Rada zapoznała się z porównaniem wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami innych krajów Unii Europejskiej za rok 2009.

Implementacja Dyrektywy PSD z punktu widzenia środowiska bankowego

Materiał na powyższy temat przedstawił ZBP. Poinformowano o głównym celu PSD, którym było stworzenie jednolitych ram prawnych realizacji płatności w obrębie całej UE. Wyjaśniono, że adresatem dyrektywy są banki jako dostawcy kompleksowych usług płatniczych i inne instytucje, które mogą świadczyć takie usługi. Państwa członkowskie zostały zobowiązane do zaimplementowania PSD do dnia 1 listopada 2009 roku. Zauważono, że Polska jest jedynym państwem, które dotychczas nie dokonało implementacji PSD. W tej sytuacji Komisja Europejska we wrześniu 2010 r. poinformowała o skierowaniu do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości pozwu przeciwko Polsce, związanego z niewdrożeniem PSD do prawa polskiego. Poinformowano, że w Ministerstwie Finansów prace nad projektem ustawy o usługach płatniczych, tj. ustawy implementującej PSD, trwają od grudnia 2008 r. Kolejne projekty ustawy były konsultowane w ramach Grupy Roboczej ds. Usług Płatniczych Rady Rozwoju Rynku Finansowego. Zwrócono uwagę na fakt, że ustawa tworzy nowe ramy prawne dla rynku usług płatniczych i będzie powodowała głębokie zmiany w niektórych obecnie funkcjonujących ustawach, m. in. w ustawie Prawo bankowe i w ustawie o elektronicznych instrumentach płatniczych. Z tego względu środowisko bankowe było od samego początku czynnym uczestnikiem tych prac, przekazując uwagi oraz propozycje przepisów wypracowane w ramach Zespołu ds. Wdrożenia Dyrektywy o Usługach Płatniczych. Poinformowano, że ostatni projekt ustawy o usługach płatniczych pochodzi z dnia 2 marca 2010 r. Od tego czasu środowisko bankowe czeka na przekazanie projektu do Komitetu Stałego Rady Ministrów, przyjęcie go przez Radę Ministrów, a następnie na skierowanie do prac parlamentarnych. Wyrażono duży niepokój z powodu opóźnienia prac nad implementacją PSD do polskiego prawa. Zaznaczono, że środowisko bankowe nie uzyskało z Ministerstwa Finansów informacji nt. harmonogramu implementacji PSD, a kolejne deklaracje, przekazywane temu środowisku i opinii publicznej przez MF i rząd, nie są dotrzymywane. Za kluczowe ryzyko dla środowiska bankowego, wynikające z powyższej sytuacji, uznano:

- niepewność prawną, związaną m. in. z przyjęciem opcji narodowych, długością okresu dostosowawczego i zakresem zmian obecnie obowiązujących aktów prawnych, a także niepewność prawną w obszarze płatności transgranicznych, np. dotyczącą pobierania opłat, związaną pośrednio z PSD,
- brak możliwości zaplanowania prac związanych z wdrożeniem ustawy w bankach,
- brak możliwości efektywnej alokacji zasobów.

Podkreślono, że przepisy PSD niosą skutki dla klientów indywidualnych i korporacyjnych. Poinformowano, że banki odbierają od klientów zapytania i reklamacje związane z niestosowaniem przepisów PSD i są narażone m. in. na ponoszenie odpowiedzialności wobec klientów z tego tytułu. Wskazano, że banki będą potrzebowały minimum 6 miesięcy na wprowadzenie zmian w swoich

systemach informatycznych, procedurach i umowach z klientami, zarówno dotychczasowymi, jak i nowymi. Zaznaczono, że będą to zmiany kosztowne, obejmujące praktycznie cały bank, a ich wprowadzenie musi być oparte na ostatecznej wersji ustawy o usługach płatniczych. Zaapelowano do rządu o jak najszybsze przyjęcie projektu ww. ustawy. Sugerowano zasadność nadania projektowi ustawy o usługach płatniczych statusu projektu pilnego. Równocześnie w imieniu środowiska bankowego zadeklarowano wszelką pomoc w dalszych pracach nad projektem ww. ustawy.

W dyskusji wyrażono zaniepokojenie niezadowalającym stanem prac nad implementacją PSD. Większość jej uczestników podzieliła pogląd o zasadności nadania projektowi przedmiotowej ustawy statusu projektu pilnego. Potwierdzono również prawną możliwość przeprowadzenia takiego działania na podstawie art. 123 Konstytucji RP. Przedstawiciel Ministerstwa Finansów (MF) sceptycznie odniósł się do powyższej sugestii, motywując swoje stanowisko trudnościami w przyspieszeniu prac w obszarze pozamerytorycznym. Brak harmonogramu prac nad projektem przedmiotowej ustawy i niemożność nieokreślenia terminu opublikowania jego ostatecznej wersji wytłumaczył on faktem, iż prace obejmują etapy, nad którymi MF nie ma kontroli, i angażują podmioty niezależne od MF. Ponadto poinformował on m. in. o tym, że w trakcie prac ujawniły się niespójności prawa europejskiego. Wynikające stąd trudności usiłuje obecnie przezwyciężyć Rządowe Centrum Legislacji (RCL). Przedstawiciel MF poinformował, że projekt ustawy został już skierowany do Komitetu Stałego, jednak MF nie zna treści uwag zgłoszonych do Komitetu przez RCL. Z tego powodu trudno przewidzieć, czy i jakie zmiany w projekcie będą jeszcze niezbędne. W tym kontekście podanie daty opublikowania rządowego projektu ustawy uznał on za niemożliwe. W dyskusji wyrażono ubolewanie z powodu faktu, że ustawa praktycznie nie wejdzie w życie do czasu objęcia przez Polskę prezydencji w UE.

Rada zapoznała się z przedstawionym przez Związek Banków Polskich poglądem środowiska bankowego na kwestie związane z implementacją Dyrektywy PSD, wyraziła zaniepokojenie dotychczasowym brakiem takiej implementacji w Polsce oraz zaapelowała do rządu o jak najszybsze zakończenie prac nad przygotowaniem projektu ustawy o usługach płatniczych.

2.2.2. Zagadnienia systemowe związane z usprawnieniem obrotu płatniczego

Stan prac nad Programem rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2010-2013

Informacja na powyższy temat była przekazywana Radzie przez przedstawicieli MF na każdym z jej czterech posiedzeń w 2010 r.

Na posiedzeniu w dniu 29 marca 2010 r. przypomniano, że prace nad *Programem* rozpoczęły się formalnie przekazaniem, w dniu 6 marca 2009 r., projektu tego dokumentu przez NBP do MF.

Program został przekazany bez niektórych rozdziałów, które w MF uzupełniono przy współpracy z instytucjami i osobami uczestniczącymi w jego tworzeniu. Wyjaśniono, że procedura prowadząca do przyjęcia *Programu*, jako programu rządowego, była oparta na regulaminie pracy Rady Ministrów oraz na przepisach zawartych w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. W okresie od marca 2009 r. do marca 2010 r. obejmowała ona:

- uzgodnienia wewnątrzresortowe w MF, przeprowadzone w okresie od 26 maja do 4 czerwca 2009 r.,
- uzgodnienia międzyresortowe,
- konsultacje społeczne.

Wskazano na szereg kwestii dotyczących zarządzania i monitorowania realizacji *Programu*. Poinformowano o zawarciu w *Programie* propozycji, aby za jego realizację odpowiedzialny był, z ramienia Ministra Finansów, Departament Rozwoju Rynku Finansowego. Ponadto, zaproponowano wstępnie, aby prace związane z monitorowaniem i zarządzaniem realizacją *Programu* prowadziła i koordynowała, w ramach Rady Rozwoju Rynku Finansowego, grupa robocza ds. realizacji *Programu*, w której skład weszliby przedstawiciele instytucji biorących udział w tworzeniu „rdzenia” programu, tj. NBP, ZBP, Koalicji na Rzecz Obrotu Bezgotówkowego i Mikropłatności, Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego, Ministra Gospodarki, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz MF.

Poinformowano, że w ramach uzgodnień wewnątrzresortowych m. in. została podniesiona kwestia kosztów wdrożenia *Programu*. Omówiono niektóre inne uwagi szczegółowe, zgłoszone w trakcie uzgodnień wewnątrzresortowych i międzyresortowych. Nakreślono plan dalszych działań zmierzających do przyjęcia *Programu* jako programu rządowego. W tym kontekście poinformowano, że po uwzględnieniu uwag *Program* zostanie przesłany do Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w celu jego akceptacji i stwierdzenia zgodności ze średniookresową strategią rozwoju kraju, musi on jednak przedtem zostać uzupełniony o raport ewaluacyjny, którego najistotniejszym elementem jest plan finansowy. Podano przyczyny, dla których skonstruowanie takiego planu jest bardzo trudne. Wyrażono pogląd, że pierwotnie *Program* miał wymiar dużo bardziej rygorystyczny, ale w ramach uzgodnień wewnątrzresortowych, międzyresortowych i społecznych uległ on istotnemu złagodzeniu. Wysłunięto sugestię, że być może Rada ds. Systemu Płatniczego mogłaby być odpowiednim ewaluatorem zewnętrznym *Programu* w stosunku do MF, które formalnie jest inicjatorem *Programu*.

W dyskusji Przewodniczący Rady w imieniu Rady wyraził wolę podjęcia się przez nią funkcji ewaluatora zewnętrznego *Programu*, o ile MF uzna, że takie działanie byłoby z punktu widzenia Ministerstwa przydatne. Przedstawiciel NBP poinformował o zmianach i uzupełnieniach

wprowadzonych do *Programu*. Wyjaśnił, że wynikały one z przeprowadzonych analiz i konieczności zaktualizowania niektórych danych.

Zwrócił się z on apelem o pozostawienie w niezmienionej postaci propozycji wypłaty wszystkich wynagrodzeń w sektorze publicznym w formie bezgotówkowej i zaakcentował celowość pozostawienia generalnie w *Programie* możliwości wyboru między korzystaniem z obrotu gotówkowego lub bezgotówkowego, ale z „odwróceniem priorytetów”, tj. nadaniem priorytetu obrotowi bezgotówkowemu nad gotówkowym.

Na posiedzeniu w dniu 14 czerwca 2010 r. przedstawiciel MF poinformował o tym, że po zakończeniu konsultacji międzyresortowych i rozważeniu uwag zgłoszonych w ramach tych konsultacji *Program* został ponownie przekazany do resortów celem zajęcia przez nie stanowiska odnośnie do sposobu, w jaki MF odniosło się do zgłoszonych przez nie uwag. W ramach tej tury konsultacji, które odbyły się w dniach 14-21 maja 2010 r., MF otrzymało dalsze uwagi. Część z tych uwag została przez MF uwzględniona. Następnie *Program* został przesłany do Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w celu uzyskania opinii szefa tego resortu o zgodności *Programu* ze średniookresową strategią rozwoju kraju. W przypadku opinii pozytywnej zostanie on przekazany Komitetowi Rady Ministrów ds. Informatyzacji i Łączności, a następnie Komitetowi Stałemu Rady Ministrów. Ewentualne dalsze rozbieżności stanowisk będą przedmiotem dyskusji na forum Rady Ministrów.

W dyskusji przedstawiciel MF wyjaśnił, że, zgodnie z przepisami ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Minister Rozwoju Regionalnego powinien wydać opinię o zgodności *Programu* ze średniookresową strategią rozwoju kraju w ciągu 30 dni. Czas realizacji dalszych etapów procedury przyjmowania *Programu* przez rząd będzie zależny od tego, w jaki sposób i kiedy zostaną rozstrzygnięte ewentualne rozbieżności stanowisk.

Ustosunkowując się do wyrażonej w dyskusji obawy, iż po uwzględnieniu uwag treść *Programu* może znacznie odbiegać od pierwotnej wersji, przedstawiciel MF poinformował, że przed przesłaniem *Programu* do Ministerstwa Rozwoju Regionalnego Ministerstwo Finansów nie dokonało w tym dokumencie głębokich zmian. Wyraził on pogląd, że, jego zdaniem, formuła *Programu*, oparta na współdziałaniu sektorów bankowego i rządowego przy silnym wsparciu NBP, jest odpowiednia, natomiast jeśli z przyczyn prawnych, wynikających z przepisów ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, *Program* nie uzyska pozytywnej opinii, wówczas będzie musiał zostać okrojony, tzn. pozostałyby w nim tylko te działania, które pozostają w zakresie działania rządu.

Przedstawiciel ZBP poinformował o tym, że środowisko bankowe rozpoczęło już realizację *Programu* poprzez wdrażanie poszczególnych elementów, pozostających w kompetencjach tego środowiska.

Na posiedzeniu w dniu 27 września 2010 r. przedstawiciel MF poinformował o tym, że w czerwcu 2010 r., po zakończeniu drugiej tury konsultacji i uwzględnieniu uwag podmiotów biorących w nich udział, wystąpiono do Ministerstwa Rozwoju Regionalnego z prośbą o zaopiniowanie przedmiotowego projektu pod względem jego zgodności ze średniookresową strategią rozwoju kraju. W dniu 7 lipca 2010 roku uzyskano pozytywną opinię. Na przełomie lipca i sierpnia 2010 r. projekt *Programu* został przekazany do rozpatrzenia przez Komitet Rady Ministrów ds. Informatyzacji i Łączności. W dniu 5 sierpnia 2010 r. projekt *Programu* został przyjęty przez ten Komitet z pewnymi zaleceniami skierowanymi do instytucji inicjującej. Poinformowano o prowadzeniu działań, w wyniku których przedmiotowy dokument zostanie przekazany pod obrady Komitetu Stałego Rady Ministrów. Przedstawiciel MF wyraził przypuszczenie, że Komitet zajmie się nim na pierwszym posiedzeniu w październiku 2010 r.

Na posiedzeniu w dniu 17 grudnia 2010 r. przedstawiciel MF poinformował o konieczności dokonania reasumpcji ustaleń Komitetu Stałego Rady Ministrów i podał przyczyny, z których ta konieczność wynikała.

Wyraził on pogląd, że *Program* nie budzi żadnych wątpliwości ze strony administracji rządowej i w dniu 17 grudnia 2010 r. powinien zostać przekazany Radzie Ministrów. Dodał, że, zdaniem MF, Rada Ministrów przyjmie *Program* jeszcze w 2010 r. w trybie obiegowym.

W dyskusji poinformowano o tym, że niezależnie od formalnego statusu *Programu* jest on już realizowany przez sektor bankowy w obszarze właściwym temu sektorowi. Zwrócono uwagę na fakt, że nieprzyjęcie przez Radę Ministrów *Programu* w 2010 r. spowodowałoby konieczność dostosowania jego nazwy do realnych, nowych ram czasowych. Zauważono, że zmiana ram czasowych *Programu*, tj. przesunięcie początku jego formalnej realizacji na rok 2011 spowodowałaby konieczność zmiany wszystkich harmonogramów i niektórych innych zapisów zawartych w *Programie* i zaapelowano do MF o dołożenie wszelkich starań, aby *Program* został przyjęty przez Radę Ministrów jeszcze w 2010 r.

Rada zapoznała się z informacjami Ministerstwa Finansów nt. stanu prac nad *Programem rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2010-2013.*

Wyniki badania nt. postaw społeczeństwa polskiego wobec obrotu bezgotówkowego

Raport pt. *Postawy Polaków wobec obrotu bezgotówkowego*, w którym zaprezentowano wyniki powyższego badania, został opracowany na zlecenie NBP przez prof. Dominikę Maison z Uniwersytetu Warszawskiego. Poinformowano, że celem badania było m. in. stworzenie indeksu zaufania do obrotu bezgotówkowego, który mógłby służyć w przyszłości, jako „miękki wskaźnik”, do monitorowania nastawienia ludzi do obrotu bezgotówkowego. Badanie przeprowadzono dla

próby ogólnopolskiej, losowo-kwotowej, odzwierciedlającej strukturę demograficzną mieszkańców Polski. Zrealizowano je w dniach 28.11 – 11.12. 2009 r. Omówiono wyniki badania w trzech grupach, zależnych od stopnia zaawansowania bezgotówkowego:

I. posiadanie konta bankowego

Poinformowano, że około 80% Polaków ma rachunek bankowy i krótko omówiono czynniki demograficzne (wykształcenie, zatrudnienie) oraz czynniki psychologiczne (kult gotówki, tj. wyraźna skłonność do dokonywania transakcji w formie gotówkowej, protechnologiczność, poziom wiedzy finansowej, samoocena sytuacji materialnej, zaufanie do banków), warunkujące posiadanie rachunku.

Wyniki badania wskazały na protechnologiczność i wysoki kult gotówki jako na jedne z najsilniejszych czynników, warunkujących zaawansowane korzystanie odpowiednio z obrotu bezgotówkowego i z obrotu gotówkowego. Poinformowano, że najczęstszą przyczyną braku rachunku bankowego, podawaną przez badane osoby, był brak odczuwania potrzeby posiadania rachunku.

II. posiadanie i wykorzystywanie kart płatniczych

Do czynników demograficznych warunkujących skłonność do posiadania kart płatniczych i korzystania z nich zaliczono czynniki demograficzne: wykształcenie i dochód oraz czynniki psychologiczne: kult gotówki i protechnologiczność. Wyniki badania wykazały, że skutecznym stymulantem zwiększającym chęć posiadania karty albo intensywność jej wykorzystywania byłaby świadomość, że płacąc kartą, płaci się mniej niż płacąc gotówką. W drugiej kolejności badani wskazywali dostępność miejsc, w których można płacić kartą. Wyniki badania wskazały ponadto na brak znaczenia świadomości, że z punktu widzenia ekonomii państwa korzystniejszy jest obrót bezgotówkowy. Do barier hamujących dążenie do posiadania i używania kart badane osoby zaliczyły m. in. bariery związane z bezpieczeństwem.

III. płacenie rachunków

80% badanych osób stwierdziło, że zdarza im się osobiście płacić rachunki, z czego tylko 29% twierdzi, że częściej lub zdecydowanie częściej robi to w sposób bezgotówkowy. Wyrażono pogląd, że za taką sytuację odpowiadają bariery mentalne społeczeństwa.

Zdefiniowano i omówiono następujące wskaźniki korzystania z obrotu bezgotówkowego:

- wskaźnik „lejkowy” – wskaźnik korzystania z obrotu bezgotówkowego
Wskaźnik ten jest nieciągły. Występuje 7 poziomów tego wskaźnika (od 0 do 6), charakteryzujących (rosnąco) poziom zaawansowania bezgotówkowego.
- wskaźnik IKOB – indeks korzystania z obrotu bezgotówkowego
Ciągły wskaźnik IKOB został podzielony na 6 poziomów, które w skali od 0 do 100 charakteryzują poziom korzystania z obrotu bezgotówkowego.

Omówiono rozkład poziomów IKOB w populacji Polaków, poziom IKOB w różnych grupach demograficznych (zależnych od wieku, wykształcenia i dochodu gospodarstwa domowego) i w grupach o różnych zachowaniach bezgotówkowych w aspekcie posiadania i wykorzystywania kart bankowych, zależność IKOB od wiedzy finansowej, sytuacji materialnej, protechnologiczności i postawy wobec banków (w tym od kultu gotówki) oraz postawy wpływające na IKOB.

- wskaźnik IZOB – indeks zaufania do obrotu bezgotówkowego
Ciągły wskaźnik IKOB został podzielony, podobnie jak IKOB, na 6 poziomów, które w skali od 0 do 100 charakteryzują poziom korzystania z obrotu bezgotówkowego. Omówiono IZOB według schematu zastosowanego do omówienia IKOB.

Przedstawiono korelacje wskaźników: IZOB-IKOB, IZOB - lejkowy oraz lejkowy – IKOB.

W komentarzu do ww. korelacji zauważono, że dwie pierwsze korelacje, na poziomie około 0,50, oznaczają, że zaufanie do obrotu bezgotówkowego i korzystanie z niego są mocno ze sobą powiązane, ale nie są tym samym. Oznacza to, że mimo zaufania pewna część osób może korzystać z obrotu bezgotówkowego, ale są osoby, które mimo dużego zaufania z niego nie korzystają z powodu niedostępności odpowiedniej infrastruktury. Wyrażono pogląd, że ta korelacja wskazuje na potrzebę zmiany postaw ludzi w celu zwiększenia obrotu bezgotówkowego w Polsce.

W dyskusji sformułowano główny wniosek wynikający z badania, zgodnie z którym sam rozwój infrastruktury nie wystarczy do osiągnięcia sukcesu w dziedzinie rozwoju obrotu bezgotówkowego. Do tego celu niezbędna jest szeroko zakrojona, równocześnie prowadzona akcja edukacyjna. Wielkie znaczenie ma odpowiedni dobór argumentów, bowiem samo wyliczanie korzyści wydaje się niewystarczające. Sugerowano celowość przygotowania, na podstawie wyników przeprowadzonego badania, materiału zawierającego wnioski dla działań edukacyjnych i promocyjnych.

Rada zapoznała się z przygotowanym dla Narodowego Banku Polskiego raportem pt. *Postawy Polaków wobec obrotu bezgotówkowego* i przedyskutowała wnioski wynikające z tego raportu.

Informacja nt. prac rozwojowych w zakresie systemu SORBNET

Przedmiotową informację przedstawił Departament Systemu Płatniczego NBP. Poinformowano, iż zgodnie z obecnymi planami, system SORBNET (system RTGS przeznaczony do rozliczania płatności w złotych) będzie funkcjonował w obecnej postaci do I kwartału 2013 r., a następnie zostanie przeniesiony na nową platformę techniczną, wykorzystującą system zarządzania bazami danych ORACLE, który zastąpi obecnie używany system INGRES. Nowy system będzie nosił nazwę systemu SORBNET2. Wyjaśniono, że zmiana platformy systemu SORBNET wynika

z konieczności zapewnienia wysokiego stopnia niezawodności jego działania. Poinformowano, że do systemu SORBNET2 zostanie w pełni przeniesiona obecna funkcjonalność systemu SORBNET. Zgodnie z obecnymi założeniami, system SORBNET2 będzie funkcjonował do czasu wejścia Polski do strefy euro. Wówczas rozrachunki międzybankowe, zgodnie z zasadami obowiązującymi kraje strefy euro, zostaną przeniesione do systemu TARGET2-NBP. Mając na uwadze potrzebę odpowiednio wczesnego dostosowania polskich banków do ich przyszłego uczestnictwa w systemie TARGET2, NBP przewiduje, że komunikacja banków z systemem SORBNET2 będzie się odbywała za pośrednictwem sieci SWIFT, a nie, jak dotychczas, z wykorzystaniem modułu bankowego. Zdaniem DSP NBP, dostosowanie do wymogów SORBNET2 ułatwi bankom, obecnie niebędącym uczestnikami systemu SORBNET-EURO lub TARGET2-NBP i nieplanującym uczestnictwa w systemie TARGET2-NBP, odpowiednio wczesne przygotowanie się do wymagań technicznych stawianych przez system TARGET2, w którym uczestnictwo będzie obowiązkowe z dniem wejścia Polski do strefy euro, bądź skorzystanie z oferty KIR S.A, związanej z pełnieniem przez nią funkcji *SWIFT Service Bureau*. Przedstawiono harmonogram budowy systemu SORBNET2, zgodnie z którym prace nad nowym systemem powinny zostać zakończone w 2012 r., a jego produkcyjne uruchomienie zaplanowano na I kwartał 2013 r., najpóźniej na dzień 1 kwietnia 2013 r. Spośród zadań stojących przed bankami w związku z ich przyszłym uczestnictwem w systemie SORBNET2, wymieniono konieczność opracowania własnego oprogramowania niezbędnego do połączenia poprzez sieć SWIFT systemów informatycznych banku z systemem SORBNET2. Poinformowano, że po zakończeniu, z końcem sierpnia 2010 r., prac nad założeniami funkcjonalnymi do systemu SORBNET2, NBP zamierza wystosować do banków pismo, w którym te założenia zostaną przedstawione.

Rada zapoznała się z informacją NBP na temat prac rozwojowych w zakresie systemu SORBNET.

Karty płatnicze. Analiza stanu i wnioski dotyczące rozwoju rynku

ZBP zaprezentował wyniki analizy dokumentów wcześniej opublikowanych. Poinformowano, że materiał zawiera m. in. dane dotyczące dynamiki rozwoju rynku kart płatniczych, która pod względem liczby wydawanych kart jest, zdaniem ZBP, bardzo satysfakcjonująca. Liczba wydawanych kart płatniczych zależy od ich rodzaju, przy czym przy rosnącej liczbie wszystkich kart płatniczych procentowy udział kart kredytowych systematycznie rośnie, a równocześnie spada udział kart debetowych i marginalizują się karty obciążeniowe. Wyrażono pogląd, że posiadanie karty kredytowej świadczy o wiedzy klienta nt. przydatności takiej karty. Odnotowano fakt, że liczba transakcji bezgotówkowych dokonanych przy użyciu kart przekroczyła liczbę transakcji gotówkowych, przeprowadzonych z użyciem tego instrumentu, choć pod względem wartości transakcji kartowych w dalszym ciągu przeważały transakcje gotówkowe. Wyrażono pogląd, że

osiągnięcie w Polsce poziomu europejskiego w dziedzinie infrastruktury służącej do przeprowadzania transakcji z wykorzystaniem kart płatniczych wymagałoby zwiększenia o 300% liczby POS-ów oraz podwojenia liczby bankomatów. Poinformowano, że z odpowiednich badań przeprowadzonych wśród akceptantów wynika, iż jedną z przyczyn niezadowolającej liczby POS-ów są koszty terminala. Spośród innych przyczyn wymieniono możliwość przeprowadzania transakcji gotówkowych w ramach tzw. szarej strefy. Do mało rozwiniętych obszarów polskiego rynku kart płatniczych zaliczono obszar małych płatności, jednak upowszechnienie kart zbliżeniowych powinno w znacznym stopniu poprawić sytuację w tej dziedzinie. Zdaniem ZBP, bardzo duży potencjał ma także rynek kart kredytowych. Przewiduje się, że w nadchodzącym czasie nastąpi wzrost dynamiki liczby i wartości transakcji dokonywanych kartami, natomiast można oczekiwać zmniejszonej dynamiki wydawania kart kredytowych i zwiększonej dynamiki wydawania kart mikroprocesorowych i zbliżeniowych. Do działań niezbędnych do dalszego rozwoju rynku kart płatniczych w Polsce zaliczono rozbudowę infrastruktury oraz dalszą edukację społeczeństwa, obejmującą budowę zadowolenia z posiadania karty, zwiększenie poziomu wiedzy o produktach bankowych i budowę świadomości bezpieczeństwa korzystania z kart.

W dyskusji przedstawiciel VISA zaprezentował nowy program rozwoju sieci akceptacji o nazwie *Kartą VISA zapłacisz wszędzie*. Celem tego programu jest doprowadzenie do akceptacji kart płatniczych w tych miejscach, w których obecnie karty nie są akceptowane, tj. w małych i średnich punktach usługowo-handlowych, jak również w małych i średniej wielkości miejscowościach i na wsi. W programie założono podwojenie liczby punktów akceptujących karty płatnicze w ciągu najbliższych pięciu lat, tak aby po ich upływie liczba tych punktów wzrosła do 400 tys. Ponadto przyjęto też założenie, że każdy nowy terminal zainstalowany w ramach programu będzie akceptował karty zbliżeniowe, będzie wykonany w technologii EMV i będzie oferował usługę *cash back*. W ramach programu wszystkie instalowane terminale będą mogły być otwarte na wszystkie systemy kart płatniczych. Do kluczowych elementów programu należą:

- stworzenie funduszu rozwoju sieci akceptacji kart płatniczych w Polsce o wielkości ok. 200 mln złotych na okres najbliższych pięciu lat,
- stworzenie określonego rozwiązania w dziedzinie infrastruktury, którego zadaniem jest doprowadzenia do minimalizacji kosztów agentów rozliczeniowych. W tym kontekście poinformowano, że z badań VISA wynika, iż główną barierą dla rozwoju sieci akceptacji w Polsce jest koszt dzierżawy terminala.

Przedstawiciel VISA wyraził pogląd, iż przedmiotowy program VISA bardzo dobrze wpisuje się w *Program rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2010-2013*, stanowiąc jeden z jego elementów.

W dalszej części dyskusji uznano za wskazane opracowanie szerszego materiału o rynku kart płatniczych, opartego nie tylko na danych statystycznych, ale uwzględniającego te obszary, których zabrakło w materiale ZBP, w szczególności aspekty prawne, kwestie związane z bezpieczeństwem, m. in. zagadnienia dotyczące wdrażania standardu EMV w Polsce, sprawy ekonomiczne, w tym problem opłaty *interchange* i *surchargingu*.

Rada zapoznała się z informacją Związku Banków Polskich na temat analizy stanu rynku kart płatniczych w Polsce i wnioskami dotyczącymi rozwoju tego rynku.

Analiza wykorzystywania bezgotówkowych instrumentów płatniczych w samoobsługowych urządzeniach w Polsce

Przedstawiono wyniki analizy wykorzystywania bezgotówkowych instrumentów płatniczych w samoobsługowych urządzeniach w Polsce, przeprowadzonej przez eksperta z Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową na zlecenie NBP. Poinformowano, że w analizie wzięto pod uwagę następujące grupy urządzeń: urządzenia *vendingowe*, automaty biletowe, w tym parkometry i parkometry, automaty rozrywkowe, inne (automaty znajdujące się na stacjach paliw, tj. dystrybutory, odkurzacze, myjnie samoobsługowe itp.).

Poinformowano, że urządzeniach *vendingowych* przyjmowane są zwykle płatności gotówkowe, zaś płatności bezgotówkowe akceptowane są sporadycznie. Wyjątek stanowią parkometry i parkometry, które przyjmują płatności mobilne oraz płatności kartą przedpłaconą. Udział płatności bezgotówkowych w urządzeniach *vendingowych* w Polsce szacuje się na około 4-5%. W innych krajach europejskich udział taki jest również relatywnie niewielki i wynosi około 30%.

Do głównych barier dla rozwoju płatności bezgotówkowych w *vendingu* zaliczono: wysokie prowizje agentów rozliczeniowych, problemy technologiczne, niechęć operatorów urządzeń *vendingowych* do stosowania rozwiązań umożliwiających akceptację płatności bezgotówkowych.

Wyrażono pogląd, że rynek *vendingowy*, zwłaszcza rynek *vendingowej* sprzedaży napojów i przekąsek, ma bardzo korzystne perspektywy. Zwrócono uwagę na segment rynku *vendingu* z ograniczonym dostępem klientów, tj. automaty zlokalizowane na terenie zakładów pracy. Sugerowano, iż rozwój tego segmentu rynku będzie oznaczał równocześnie rozwój płatności bezgotówkowych.

W dyskusji przedstawiciel NBP wyjaśnił, że NBP zwrócił się do Instytutu z prośbą o odpowiednią ekspertyzę m. in. ze względu na chęć potwierdzenia tezy, sformułowanej w ramach prac nad *Programem rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2010-2013*, iż urządzenia samoobsługowe w Polsce są nastawione głównie na przyjmowanie monet; w przypadku gdy teza okaże się prawdziwa – próbę znalezienia sposobu, w jaki gotówkowe płatności w przedmiotowych urządzeniach można zastąpić płatnościami w formie bezgotówkowej.

Podkreślił on znaczenie faktu, że zostały zidentyfikowane bariery i określone perspektywy rynku, w szczególności w aspekcie rozwoju obrotu bezgotówkowego.

Rada zapoznała się z wynikami analizy wykorzystywania bezgotówkowych instrumentów płatniczych w samoobsługowych urządzeniach w Polsce i omówiła wynikające z nich wnioski.

Płatności masowe w Polsce – wyniki ogólnopolskiego badania reprezentatywnego przeprowadzonego w 2009 r. i ich porównanie z wynikami analogicznego badania przeprowadzonego w 2006 r.

Materiał na powyższy temat przedstawił DSP NBP. Omówiono najważniejsze wyniki, uzyskane z przedmiotowego badania i przedstawiono wynikające z nich wnioski. W szczególności zaprezentowano strukturę płatności i jej zmianę na przestrzeni trzech lat dla dziecięciu najczęściej opłacanych rachunków. Stwierdzono, że w sposób bezgotówkowy opłacane są najczęściej rachunki za Internet, telefon komórkowy i telefon stacjonarny i w tych trzech usługach obserwuje się największą dynamikę wzrostu. Poinformowano, że do roku 2009 w porównaniu z rokiem 2006 udział płatności gotówkowych utrzymał się na tym samym poziomie, zmalał udział płatności gotówkowych w punkcie obsługi klienta i bardzo wzrosło wykorzystywanie bankowości internetowej. Na przestrzeni lat 2006-2009 wzrost udziału bankowości internetowej nastąpił kosztem płatności gotówkowych dokonywanych w innych miejscach niż na poczcie, w kasie POK i u inkasenta. Z dokonanego szacunku liczby płatności bezgotówkowych wynika, że w 2006 r. było ok. 920-950 mln płatności masowych, zaś w roku 2009 1.090-1.200 mln takich płatności. Równocześnie w ww. okresie nie zaobserwowano wzrostu liczb płatności gotówkowych. Zgodnie z prognozą sporządzoną w DSP NBP, już w 2015 r. udział płatności bezgotówkowych w ogólnej liczbie płatności dokonywanych przez Polaków przewyższy udział płatności gotówkowych. Nastąpi również wzrost ogólnej liczby płatności masowych, ale dynamika będzie malała.

Przedstawiono następujące wnioski z przeprowadzonego badania i ich porównania z wynikami analogicznego badania przeprowadzonego w 2006 r.:

- bardzo dynamicznie wzrosła liczba płatności bezgotówkowych, co spowodowało, że udział płatności bezgotówkowych podwoił się na przestrzeni badanych lat,
- prognozuje się wzrost liczby płatności masowych do 2018 r. do około 1,4 – 1,5 mld,
- instrumenty bezgotówkowe dedykowane do cyklicznego płacenia rachunków (zlecenia stałe, polecenie zapłaty) praktycznie nie są używane przez Polaków,
- wśród bezgotówkowych sposobów płatności dominuje bankowość internetowa i ten kanał będzie zyskiwał coraz większą popularność,
- najczęściej z bezgotówkowych instrumentów płatniczych korzystają osoby w wieku około 30-44 lat, posiadające stałą pracę, mieszkające w dużym mieście, mające wykształcenie wyższe,

- w obszarze płatności masowych występuje tzw. kult gotówki, dlatego niezbędne są działania zmierzające do upowszechnienia korzyści z aktywnego korzystania z konta osobistego,
- wniosek ogólny: konieczne są szybkie i skuteczne działania zmierzające do wprowadzenia *Programu rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2010–2013*, ponieważ takie zaplanowane działanie przyspieszy zmiany w przyzwyczajeniach i zachowaniach Polaków odnośnie płatności gotówkowych i bezgotówkowych.

Rada zapoznała się z przygotowanym przez Narodowy Bank Polski raportem *Płatności masowe w Polsce – wyniki ogólnopolskiego badania reprezentatywnego przeprowadzonego w 2009 r. i ich porównanie z wynikami analogicznego badania przeprowadzonego w 2006 r.*

Elektroniczna faktura

Materiał na powyższy temat przedstawiła KIR S.A i ZBP.

Poinformowano o pracach nad określeniem przyczyn braku rozwoju e-faktury w większości krajów Unii Europejskiej. Prace te prowadzone były z inicjatywy Komisji Europejskiej przez grupę powołanych przez nią ekspertów. W Polsce zjawisko to było badane z inicjatywy ZBP przez krajową grupę ekspertów. Wyniki prac obu grup okazały się zbieżne. Określono kilka barier dla rozwoju e-faktury o charakterze technologiczno-organizacyjnym i prawnym. Nawiązując do *Dyrektywy o fakturach elektronicznych (2001/115/EC z późn zm.)*, poinformowano, że jej niski stopień harmonizacji spowodował znaczące różnice we wdrożeniu w różnych krajach członkowskich UE rozwiązań dotyczących funkcjonowania e-faktury.

Badania nt. wykorzystania e-faktur w Polsce, przeprowadzone przez ZBP, pozwoliły stwierdzić, że e-faktura jest związana głównie z obrotem między przedsiębiorcami, którzy korzystają z bezpiecznego podpisu elektronicznego w celu jej zatwierdzenia. Przedsiębiorcy wskazywali na fakt, że konieczność dołączania bezpiecznego podpisu elektronicznego jest przejawem dyskryminacji e-faktury w stosunku do faktury papierowej, dla której nie jest wymagane składanie jakiegokolwiek podpisu. Drugą istotną przyczyną niskiego stopnia wykorzystywania e-faktury był brak jej definicji, co rodziło szereg problemów natury formalnej. Wymieniono inne bariery dla wykorzystywania e-faktury. Poinformowano o dokonanej nowelizacji *Dyrektywy o fakturach elektronicznych* i wyjaśniono, że nowe przepisy liberalizują podejście do e-faktury. Wyrażono pogląd, że wprowadzanie przepisów znowelizowanej wersji ww. dyrektywy do polskiego prawa jest właściwym momentem do określenia sposobu promowania w Polsce e-faktury jako instrumentu pozwalającego uzyskać znaczne oszczędności. Wskazano odpowiednie, zdaniem ZBP, działania w tym zakresie i zwrócono się do Rady o ich akceptację.

Problemy dotyczące e-faktury głównie w kontekście roli banków w tym obszarze zostały zaprezentowane przez przedstawiciela KIR S.A. Sformułowano tezę, że wsparcie procesu przekazywania e-faktur może stanowić istotne wsparcie w rozwoju systemu płatniczego. Wspomniano o zachodzących w Europie synergicznych procesach przechodzenia z płatności gotówkowych na bezgotówkowe i jednocześnie z faktur papierowych na elektroniczne. Wskazano na potencjalne oszczędności wynikające z zastąpienia faktur papierowych elektronicznymi. Wyrażono pogląd, że większość z nich ma charakter prawny i nawet zmiany wprowadzone w *Dyrektywie o fakturach elektronicznych* nie wystarczają do osiągnięcia znacznego upowszechnienia tych faktur, bowiem elektroniczna forma faktury znacznie różni się od papierowej. Podano przykłady tych różnic. Z tego względu uznano za pożądane wdrożenie w Europie wytycznych dotyczących odpowiednich standardów. Poinformowano o niepewności prawnej, związanej ze stosowaniem e-faktury. Wskazano dwa miejsca, w których bank odgrywa rolę w procesie obiegu dokumentów związanym z zapłatą faktury: jako operator pocztowy, umożliwiający klientowi prezentację faktury, i jako bank przy dokonywaniu płatności. Odnosząc się do fragmentu tego procesu, dotyczącego płatności związanej z usługami EBPP, wyrażono pogląd, że jest to obszar rynku płatności gotówkowych do zagospodarowania w sposób bezgotówkowy. Za optymalny model służący temu celowi uznano model EBPP, czyli prezentację rachunków poprzez bankowość elektroniczną i samodzielne podejmowanie przez dłużnika decyzji o zapłacie. Wyrażono pogląd, że EBPP ma lepszą pozycję na rynku niż polecenie zapłaty, ponieważ lepiej odpowiada zapotrzebowaniu klientów (65% użytkowników bankowości internetowej chciałoby korzystać z takiej usługi). Poinformowano, że w ocenie KIR S.A. do końca 2010 r. dostęp do usługi BILIX, wykorzystującej EBPP, będzie miało 95% klientów bankowości elektronicznej. Omówiono wyniki przeprowadzonych przez Izbę badań satysfakcji klientów korzystających z BILIX i rekomendacje zgłoszone przez badanych. Wskazano pożądane działania, mające na celu przełamywanie barier dla masowego korzystania z usługi BILIX.

W dyskusji podkreślono zalety e-faktury jako narzędzia do dokonywania płatności na rzecz masowych wierzycieli. Przedstawiciel NBP poinformował, że zajęcie stanowiska w sprawie postulowanego w materiale ZBP umożliwienia posiadaczom rachunków bankowych w NBP, głównie jednostkom budżetowym, korzystania z e-faktur, wymaga jeszcze dodatkowych analiz i konsultacji w NBP. Generalnie wyraził on poparcie dla większości wniosków zawartych w obu zaprezentowanych materiałach. Pan P. Wiesiołek w imieniu NBP zadeklarował udział NBP w pracach koncepcyjnych dotyczących upowszechnienia e-faktury oraz pomoc we wprowadzaniu zmian na polu prawnym.

Rada zapoznała się z informacją Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A. i Związku Banków Polskich na temat elektronicznych faktur.

Identyfikacja i uwierzytelnianie w obrocie bezgotówkowym

Materiał na powyższy temat przedstawił ZBP. Poinformowano, że ZBP przeprowadził analizę obowiązujących w Polsce aktów prawnych pod kątem występujących w nich różnic pomiędzy definicjami pojęć istotnych z punktu widzenia m. in. gospodarki elektronicznej, takich jak *identyfikacja* i *uwierzytelnienie*. Okazało się, że są one bardzo duże. W konsekwencji została powołana grupa ekspertów, która opracowała odpowiedni słownik definicyjny umożliwiający skorelowanie pojęć w taki sposób, aby można je było wykorzystywać w wielu obszarach, w szczególności w administracji i w biznesie. ZBP zamierza w 2011 r. przygotować raport nt. identyfikacji i uwierzytelnienia użytkowników masowych usług elektronicznych. W raporcie tym zostanie omówiony obecny stan identyfikacji i uwierzytelnienia oraz przedstawiony element, który pozwoli na pojawienie się systemu pośredniczącego, umożliwiającego „przetwarzanie” istniejących modeli w taki sposób, żeby one były czytelne dla wszystkich zainteresowanych podmiotów.

Raport zostanie opracowany w oparciu o następujące główne tezy:

- Dalszy rozwój gospodarki (w tym elektronicznej) oraz społeczeństwa informacyjnego wymaga przejścia z silosowego modelu identyfikacji i uwierzytelniania do modelu jednego lub kilku zewnętrznych dostawców tożsamości.
- Obecny, silosowy model identyfikacji i uwierzytelniania (tworzony przez każdego usługodawcę niezależnie) zmniejsza dynamikę rozwoju gospodarki (w tym elektronicznej) poprzez wzajemne nawarstwianie ograniczeń zarówno ze strony usługodawcy, jak i użytkowników systemów.
- Uniwersalny i powszechnie stosowany model identyfikacji i uwierzytelniania jest warunkiem rozwoju zaawansowanych usług sieciowych.

W dyskusji wyrażono poparcie dla inicjatywy opracowania raportu. Przedstawiciel ZBP poinformował, że obecnie przeszkodą w opracowaniu raportu jest toczący się spór o rolę i znaczenie podpisu osobistego w kontekście obrotu elektronicznego. Wyraził nadzieję, że ww. dyskusja powinna zakończyć się w terminie umożliwiającym przedstawienie raportu Radzie pod koniec I połowy 2011 r.

Rada zapoznała się z informacją Związku Banków Polskich nt. identyfikacji i uwierzytelniania w obrocie bezgotówkowym.

Raport z badania barier dotyczących korzystania z obrotu bezgotówkowego

Powyższy raport został opracowany przez prof. Dominikę Maison z Uniwersytetu Warszawskiego na zlecenie NBP, jako kontynuacja wcześniejszego badania nt. postaw Polaków wobec obrotu bezgotówkowego. Poinformowano, że w odróżnieniu od poprzedniego badania o charakterze ilościowym nowe badanie miało charakter jakościowy. Obejmowało ono dwie najmniej

ubankowane grupy osób, tj. osoby nieposiadające rachunku bankowego oraz osoby posiadające rachunek, ale niewykorzystujące go do płatności bezgotówkowych.

Celem badania była próba znalezienia przyczyn niskiej aktywności ww. grup osób w sferze obrotu bezgotówkowego.

W wyniku badania zidentyfikowano następujące przyczyny nieposiadania rachunku bankowego:

- zbyt wysokie pozamaterialne koszty posiadania rachunku,
- obawa przed nowymi technologiami, związana głównie z obawą o utratę pieniędzy i z utrudnionym dostępem do pieniędzy,
- brak zaufania do instytucji finansowych u niektórych osób, skojarzony z przekonaniem o nieuczciwości finansowej tych instytucji,
- kult gotówki, głęboko zakorzeniony w mentalności badanej grupy Polaków.

Zgodnie z wynikami badania, niewykorzystywanie posiadanego rachunku bankowego do dokonywania płatności bezgotówkowych jest spowodowane następującymi czynnikami:

- posiadaniem konta wyłącznie w wyniku presji pracodawcy,
- niekorzystaniem z kart płatniczych,
- korzystaniem z kart płatniczych tylko przy płatnościach dużych kwot i w dużych punktach sprzedaży,
- przekonaniem o istnieniu mniejszej kontroli nad własnymi finansami przy płatnościach bezgotówkowych,
- lękiem przed dokonaniem transakcji bezgotówkowej, związanym z obawą o utratę pieniędzy, spowodowaną udziałem nieznannej technologii w tej transakcji.

Za największą barierę dla rozwoju obrotu bezgotówkowego uznano brak wiedzy o zagadnieniach z nim związanych. Na tym tle mocno podkreślono konieczność prowadzenia działań edukacyjnych w polskim społeczeństwie.

W dyskusji zgodnie podzielono pogląd o niedostatecznym poziomie wiedzy o obrocie bezgotówkowym w polskim społeczeństwie. Podkreślono konieczność różnicowania argumentów używanych w akcjach edukacyjno-promocyjnych w zależności od charakterystyki grup osób, do których te akcje są kierowane. Wspomniano o barierach pozamentalnych, wskazując na niezasobność polskiego społeczeństwa jako jedną z przyczyn braku potrzeby posiadania rachunku bankowego. Wyrażono pogląd, że działalność edukacyjna byłaby bardziej efektywna, gdyby koncentrowała się na konkretnych mechanizmach ułatwiających życie. W dyskusji poruszono ponadto kwestię braku popularności polecenia zapłaty. Wskazano możliwość płacenia e-faktur przez Internet jako bardziej perspektywicznego narzędzia w rozwoju obrotu bezgotówkowego niż polecenie zapłaty.

Rada zapoznała się z raportem z badania barier dotyczących korzystania z obrotu bezgotówkowego i omówiła wnioski wynikające z tego raportu.

2.2.3. Opinie Rady na temat opracowań przeznaczonych do przedłożenia Zarządowi NBP

Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2009 r.

Na posiedzeniu w dniu 29 marca 2010 r. Rada zapoznała się z oceną funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2009 r. i pozytywnie ją zaopiniowała.

Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2010 r.

Na posiedzeniu w dniu 27 września 2010 r. Rada zapoznała się z oceną funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2010 r. i pozytywnie ją zaopiniowała.

3. Podsumowanie

W 2010 roku Rada prowadziła działalność odpowiadającą zakresowi jej zadań, określone w *Uchwale Nr 14/98 Zarządu NBP z dnia 1998 r. w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego*.

W omawianym okresie, podczas czterech posiedzeń, Rada rozpatrzyła zagadnienia objęte 31 tematami, realizując, z jednym wyjątkiem, wszystkie zadania zawarte w *Rocznym planie pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2010 r.*

Materiały do dyskusji zostały opracowane przez NBP, ZBP, KIR S.A., KDPW S.A., Ministerstwo Finansów oraz zewnętrznych ekspertów.

W roku sprawozdawczym w działalności Rady dominowały zagadnienia związane z usprawnianiem obrotu płatniczego, a wśród nich problematyka dalszego rozwoju obrotu bezgotówkowego, w tym kwestia przyjęcia *Programu rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2010-2013* jako programu rządowego.

Bardzo istotna była także tematyka dotycząca włączania się polskiego systemu płatniczego do jednolitego obszaru płatniczego Unii Europejskiej. W tym kontekście za szczególnie istotną należy uznać tematykę związaną z transpozycją przepisów PSD do polskiego prawa.

Podobnie jak w latach ubiegłych, Rada stanowiła forum wymiany informacji, poglądów i opinii w sprawach istotnych dla funkcjonowania polskiego systemu płatniczego. W powyższych kwestiach Rada wypracowywała wspólne opinie, stanowiska i wnioski oraz inicjowała działania niezbędne do realizacji uzgodnionych i przyjętych propozycji, pełniąc rolę koordynatora działań

Narodowego Banku Polskiego, Związku Banków Polskich oraz innych podmiotów - uczestników polskiego systemu płatniczego.

Rada ds. Systemu Płatniczego zwraca się do Zarządu Narodowego Banku Polskiego z wnioskiem o przyjęcie niniejszego sprawozdania.

Piotr Wiesiołek

Pierwszy Zastępca Prezesa
Narodowego Banku Polskiego

**Członkowie Rady ds. Systemu Płatniczego oraz osoby zastępujące członków Rady
w 2010 roku**

1.	Piotr Wiesiołek	Przewodniczący Rady, Wiceprezes NBP – Pierwszy Zastępca Prezesa NBP
2.	Krzysztof Pietraszkiewicz	Wiceprzewodniczący Rady, Prezes Zarządu Związku Banków Polskich
3.	Piotr Alicki	Zastępujący Członka Rady, Dyrektor Pionu Informatyki, Bank Polska Kasa Opieki S.A. (do 31 października 2010 r.)
4.	Jacek Bartkiewicz	Członek Rady, Prezes Zarządu Banku Gospodarki Żywnościowej S.A.
5.	Jan Krzysztof Bielecki	Członek Rady, Prezes Zarządu Banku Polska Kasa Opieki S.A. (do 12 lutego 2010 r.)
6.	Krzysztof Broda	Zastępujący Członka Rady, Zastępca Dyrektora Pionu Nadzoru Finansowego Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego
7.	Janusz Diemko	Członek Rady, Prezes Zarządu First Data Polska S.A.
8.	Richard Gaskin	Członek Rady, p.o. Prezesa Zarządu Banku BPH S.A. (od 1 sierpnia 2010 r.)
9.	Mariusz Grendowicz	Członek Rady, Prezes Zarządu BRE Banku S.A. (do 2 sierpnia 2010 r.)
10.	Zbigniew Jagiełło	Członek Rady, Prezes Zarządu Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego S.A.
11.	Stanisław Kluz	Członek Rady, Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego
12.	Alicja Kornasiewicz	Członek Rady, Prezes Zarządu Banku Polska Kasa Opieki S.A. (od 12 lutego 2010 r.)
13.	Kazimierz Małecki	Członek Rady, Prezes Zarządu Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A.
14.	Tomasz Pasikowski	Zastępujący Członka Rady, Dyrektor ds. Operacji i Bezpieczeństwa, BRE Bank S.A.
15.	Andrzej Polakowski	Członek Rady, Dyrektor Generalny PPUP Poczta Polska (do 21 grudnia 2010 r.)
16.	Iwona Sroka	Członek Rady, Prezes Zarządu Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych S.A.
17.	Cezary Stypułkowski	Członek Rady, Prezes Zarządu BRE Banku S.A. (od 1 października 2010 r.)
18.	Wiesław Thor	Członek Rady, p.o. Prezesa Zarządu BRE Banku S.A., Wiceprezes Zarządu BRE Banku S.A. (od 3 sierpnia 2010 r. do 1 października 2010 r.)
19.	Jerzy Zań	Zastępujący Członka Rady, Dyrektor Zarządzający Banku BPH S.A. (od 15 września 2010 r.)
20.	Józef Wancer	Członek Rady, Prezes Zarządu Banku BPH S.A. (do 31 lipca 2010 r.)
21.	Adam Tochmański	Sekretarz Rady, Dyrektor Departamentu Systemu Płatniczego Narodowego Banku Polskiego

Roczny Plan pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2010 r.

I. 29 marca

1. Sprawozdanie z działalności Rady ds. Systemu Płatniczego w 2009 r. (NBP) – **A**¹
2. Przyjęcie *Rocznego planu pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2010 r.* (NBP) – **A**
3. Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2009 r. (NBP) – **A**
4. Stan prac nad *Programem rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2009-2013* (MF) – **A**
5. Rewizja Krajowego Planu Implementacji i Migracji SEPA (ZBP) – **A**
6. Wyniki badania nt. stopnia zaufania społeczeństwa polskiego do obrotu bezgotówkowego (NBP) – **A**
7. Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w IV kwartale 2009 r. (NBP) – **B**²
8. Informacja o kartach płatniczych – IV kwartał 2009 r. (NBP) – **B**
9. Porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (czerwiec-grudzień 2009 r.) (NBP) – **B**
10. Porównanie wysokości opłat za przelewy transgraniczne w euro w polskich bankach (luty 2009 r. – luty 2010 r.) (NBP) – **B**

II. 14 czerwca

1. Stan prac nad *Programem rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2010-2013* (MF) - **A**
2. Informacja nt. prac rozwojowych w zakresie systemu SORBNET (NBP) – **A**
3. Karty płatnicze w świadomości Polaków (ZBP) – **A**
4. Analiza wykorzystywania bezgotówkowych instrumentów płatniczych w samoobsługowych urządzeniach w Polsce (NBP) – **A**
5. Płatności masowe w Polsce – wyniki ogólnopolskiego badania reprezentatywnego przeprowadzonego w 2009 r. i ich porównanie z wynikami analogicznego badania przeprowadzonego w 2006 r. – **A**
6. Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w I kwartale 2010 r. (NBP) – **B**
7. Informacja o kartach płatniczych – I kwartał 2010 r. (NBP) – **B**

---

¹ Tematy oznaczone literą A przeznaczone są do dyskusji na posiedzeniach Rady.

² Tematy oznaczone literą B dotyczą materiałów o charakterze informacyjnym.

III. 27 września

1. Stan prac nad *Programem rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2010-2013* (MF) - **A**
2. Polityka Narodowego Banku Polskiego w zakresie nadzoru nad systemem płatniczym (NBP) – **A**
3. Informacja o stanie prac nad utworzeniem partnerów centralnych (CCP) dla rynku papierów wartościowych i dla rynku pieniężnego w Polsce (KDPW S.A., ZBP) – **A**
4. Informacja nt. stanu realizacji projektu SE-2012 (NBP)) – **A**
5. Wnioski z V Kongresu Gospodarki Elektronicznej (ZBP) – **A**
6. Elektroniczna faktura (ZBP + KIR S.A.) – **A**
7. Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2010 r. (NBP) – **A**
8. Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w II kwartale 2010 r. (NBP) – **B**
9. Informacja o kartach płatniczych – II kwartał 2010 r. (NBP) – **B**
10. Porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (grudzień 2009 r. – czerwiec 2010 r.) (NBP) – **B**

IV. 17 grudnia

1. Stan prac nad *Programem rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2010-2013* (MF) - **A**
2. Implementacja Dyrektywy PSD z punktu widzenia środowiska bankowego (ZBP) – **A**
3. Identyfikacja i uwierzytelnianie w obrocie bezgotówkowym (ZBP) – **A**
4. Porównanie wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami innych krajów UE za 2009 r. (NBP) – **A**
5. Sprawozdanie z działań Koalicji na rzecz Obrotu Bezgotówkowego i Mikropłatności (ZBP) – **B**
6. Sprawozdanie z wdrażania SEPA w Polsce (ZBP) – **B**
7. Włączenie systemu EuroELIXIR do wymiany płatności w ramach Stowarzyszenia Europejskich Izb Rozliczeniowych EACHA (KIR S.A.) – **B**
8. Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w III kwartale 2010 r. (NBP) – **B**
9. Informacja o kartach płatniczych – III kwartał 2010 r. (NBP) – **B**